

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

Шаповаленко Ганна Андріївна

УДК 352:349.418:332.2/.7

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (магістерської) роботи

**УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН НА
РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

*спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
(освітньо-професійна програма «Публічне управління та
адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: д.е.н., професор
**Коваленко Микола
Миколайович,**
Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться на засіданні Державної
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м.
Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Розробка новітніх підходів до розв'язання проблем землекористування в територіальних громадах є досить важливим елементом в розвитку земельних відносин регіону та країни. Відсутність дієвого механізму та законодавча неузгодженість при вирішенні цих питань створює перепони для формування сталого землекористування територіальних громад.

Місьцеве самоврядування як один із найважливіших інститутів громадянського суспільства набуває в нашій державі права повноправного і рівноцінного партнера державної влади. Відповідно до ст. 5 Конституції України народ, який є джерелом влади, здійснює її як безпосередньо, так і через органи державної влади і місцевого самоврядування.

З часу законодавчого й конституційного закріплення місцевого самоврядування в Україні склалася власна модель, яку науковці називають традиціоналістською, тобто такою, яка суттєво залежить від органів державної влади і має недостатньо можливостей для власного розвитку. Однією з причин такого стану місцевого самоврядування вчені називають невідрегульованість основних засад його функціонування.

Загальною характерною особливістю трансформаційного періоду, який переживає країна, є, з одного боку, недосконалість, „невиписаність» законів, інколи ряд різночитань у законодавстві, несвоєчасне прийняття нормативно-правових актів, а з іншого боку, нерозмежування як земель, так і повноважень

управління земельними ресурсами держави, зокрема земельними ресурсами міст, селищ, сіл.

На сьогодні в Україні діє близько 700 законів та 3 тисячі інших нормативно-правових актів, які регулюють питання місцевого самоврядування. Значна частина цих норм неузгоджена між собою, що породжує суперечливість та непослідовність в їх трактуванні.

У значній мірі це стосується питань матеріальної основи місцевого самоврядування. Необхідною передумовою місцевого самоврядування є наявність достатніх матеріальних і фінансових ресурсів для його здійснення. Не володіючи необхідними ресурсами, територіальні громади, органи місцевого самоврядування не зможуть виконати свої завдання і функції.

Теоретичну базу дослідження склали праці зарубіжних та українських науковців Алексєєва В., Васюкова Г., Ільченко Я., Чикаренко І. та інших.

Метою дослідження є розробка новітніх підходів до розв'язання проблем землекористування в територіальній громаді на прикладі Харківської області з урахуванням практичного досвіду територіальних громад. Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

- вивчення і аналіз чинного законодавства з питань комунальної власності,
- дослідження та аналізу питань землекористування в області;
- розробка заходів щодо вдосконалення землекористування в територіальних громадах;

Об'єкт дослідження процес удосконалення земельних відносин.

Предмет дослідження - є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти формування землекористування територіальних громад.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Поставлені в кваліфікаційній (магістерській) роботі завдання вирішувались відповідно до завдань, а саме: порівняння, аналіз, синтез, математико-статистичні, графічні. Дослідження здійснено за допомогою аналізу чинників, які впливають на процес формування землекористування територіальних громад та синтезу проблем, які виникають у ході цього процесу. Крім того, проведено аналогію з відповідними процесами, які відбуваються в зарубіжних країнах.

Інформаційною базою досліджень при підготовці кваліфікаційної (магістерської) роботи були спеціальна економічна література, інформація наукових та інформаційно-аналітичних сайтів мережі інтернет, літературні посібники з ведення бізнесу, менеджменту в сільському господарстві, матеріали періодичних видань, звітні дані досліджуваного господарства, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні проблем землекористування в територіальній громаді з урахуванням їх практичного досвіду. А саме:

удосконалено:

- обґрунтовано нові підходи до розв'язання проблем землекористування в територіальній громаді за умов формування соціально-орієнтованої ринкової економіки;

набуло подальшого розвитку:

- організаційно-економічні основи територіальної організації використання і охорони земельних ресурсів у контексті сталого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що узагальнений матеріал та висновки, що сформульовані в результаті дослідження, можуть бути використані у практичній діяльності органів місцевого самоврядування.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Вона виконана на 135 сторінок комп'ютерного тексту, містить 2 таблиці та 15 рисунків. Список використаних джерел налічує 80 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. У *першому розділі* «Теоретичні аспекти формування землекористування в територіальній громаді» розглянуто: теоретичні аспекти формування землекористування в територіальній громаді – розглянуто та проаналізовано хід проведення земельної реформи в Україні, визначено основні економічні показники земельних ресурсів, зроблено огляд моделей реформування зарубіжних країн

2. У *другому розділі* «Дослідження та аналіз питань землекористування в Харківській області» присвячений дослідженню та аналізу питань землекористування в Харківській області – проаналізовано адміністративно-територіальний устрій; вивчено політико-правові питання та питання приватної власності, визначено основні проблеми землекористування територіальних громад.

3. У *третьому розділі* «Напрямки вдосконалення землекористування в територіальних громадах» містить конкретні напрями щодо вдосконалення процесу формування землекористування територіальних громад.

ВИСНОВКИ

В даній роботі теоретично і методологічно обґрунтовано нові підходи до розв'язання проблем землекористування в територіальній громаді за умов формування соціально-орієнтованої ринкової економіки, а також організаційно-економічні основи територіальної організації використання і охорони земельних ресурсів у контексті сталого розвитку. Виходячи з цього, зроблено наступні висновки.

Радикальна лібералізація економіки, реформування земельних відносин в Україні у напрямі запровадження різних форм господарювання на базі приватної власності, формування багатоукладної економіки ринкового типу загострюють питання забезпечення сталого землекористування.

Через відсутність фінансування в країні значно скорочені обсяги землевпорядних і науково-дослідних робіт, у недостатньому обсязі проводяться заходи з земельного кадастру, моніторингу земель, належним чином не здійснюється державний контроль за їх використанням і охороною.

Причини кризи землекористування в Україні обумовлені дією як суб'єктивних, так і об'єктивних чинників. Трансформація соціально-економічної системи, яка відбувається протягом останніх десяти років, порушила економічні та земельні відносини, при

цьому створення нової інфраструктури землекористування не враховує зміни, які відбуваються.

Теоретичні та практичні результати дослідження доводять необхідність розробки нових підходів до розв'язання проблем землекористування в територіальній громаді – сталого землекористування як органічної складової сталого розвитку економіки. Можна сказати, що система сталого землекористування територіальної громади – це така система відносин, при якій досягається оптимальне співвідношення між економічним зростанням, раціоналізацією землекористування, задоволенням матеріальних і духовних потреб населення.

В результаті дослідження розроблено пропозиції щодо формування та адміністративного впорядкування територіальних громад за наступними принципами: розселенський; територіальний; демографічний; соціально-економічний; самоврядний. Ці принципи, на мою думку, обов'язково мають бути врахованими при проведенні нової адміністративно-територіальної реформи.

Для встановлення дієвого механізму набуття та реалізації територіальними громадами права на земельні ділянки та отримання прибутку з них необхідно вирішити ряд політико-правових питань – узгодити положення законодавчих актів щодо статусу та прав територіальних громад. На загальнодержавному рівні доцільно відокремити комунальне право як самостійну галузь права з виділенням єдиного предмету регулювання.

Земельна реформа 90-х років в Україні переважно орієнтована на побудову моделі земельної економіки, політики і землекористування, характерної для економічно розвинених країн світу. Сьогодні вона

не базується на реальній соціально-економічній та екологічній ситуації, що склалася в державі.

Практичний хід трансформації земельних відносин йде досить повільно і суперечливо.

По-перше, основна частина земель одержавлених колективних сільськогосподарських підприємств і частини державних господарств розподіляється тільки між їх членами;

по-друге, задоволення претензій колишніх власників ускладнено їх багаточисельністю і нечіткістю організаційно-правових механізмів приватизації;

по-третє, при передачі сільськогосподарських земель у приватну власність у не завжди дотримувалися принципи послідовності, еволюційності процесу реформування земельних відносин, що породило серйозні порушення всього відтворювального процесу в сільському господарстві, викликало соціальну напруженість на селі.

Досвід земельної реформи у східноєвропейських країнах є не тільки орієнтиром для створення дієвого механізму її регулювання в Україні та в інших країнах СНД, але і дозволяє уникнути багатьох помилок і прорахунків при моделюванні і прогнозуванні розвитку процесів по переведенню українського сільського господарства на ринкову основу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Шаповаленко Г.А. Стратегічне планування розвитком територіальної громади / Г.А. Шаповаленко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Управління розвитком соціально-економічних систем". ХНТУСГ, 2019. – С. 159-162.
2. Шаповаленко А.А. Инновационная деятельность - актуальность и проблемы развития / А.А. Шаповаленко, Ю.Н. Сагачко // Техническое и кадровое обеспечение инновационных технологий в сельском хозяйстве. Материалы международной научно-практической конференции. – В 2 ч. Ч. 2 / ред.кол. : И.Н. Шило [и др.]. - Минск: БГАТУ, 2019. – С. 279-281.
3. Шаповаленко Г.А. Адміністративно-правове регулювання використання та охорони земель в умовах сучасної земельної реформи /Г.А. Шаповаленко // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ». ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет", 2019. - у друці.

АНОТАЦІЯ

Шаповаленко Г.А. Удосконалення регулювання земельних відносин на регіональному рівні.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі авторкою розглянуто теоретичні аспекти формування землекористування в територіальній громаді, проаналізовано хід проведення земельної реформи в Україні, визначено основні економічні показники

земельних ресурсів, зроблено огляд моделей реформування зарубіжних країн. У роботі запропоновано шляхи щодо вдосконалення землекористування в територіальних громадах.

Ключові слова: закони, земельні ресурси, регіон, реформа, механізм, підприємство, територіальна громада.

SUMMARY

Shapovalenko H. Improving the regulation of land relations at the regional level

In the qualification (master's) work the author examined the theoretical aspects of land use formation in the territorial community, analyzed the progress of land reform in Ukraine, identified the basic economic indicators of land resources, reviewed models of reformation of foreign countries. The paper proposes ways to improve land use in territorial communities.

Key words: laws, land resources, region, reform, mechanism, enterprise, territorial community.

Комп'ютерний набір і верстка
Шаповаленко Г.А.

Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ___

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.